Stephanie Loses tale ved afstemningsfesten på Folkehjem

Taler	Dato	Sted
Stephanie Lose Formand for Danske Regioner	10. februar 2020	Folkehjem

På dagen i dag – som markeres over hele Sønderjylland med de traditionsrige afstemningsfester – er det 100 år siden, at Sønderjylland stemte sig tilbage til Danmark med et stort flertal på 75 %.

Jeg vil gerne starte med at sige tusind tak for at få lov til at holde talen ved afstemningsfesten her på Folkehjem i aften. Det er på en aften som i aften på et sted som her, at vi virkelig kan føle historiens vingesus! Derfor er det ikke uden ærefrygt og en vis sitren, at jeg står her i aften.

For kan man andet end at føle ydmyghed, når man tænker på, at vi i dag er her på det Folkehjem, som også i november 1918 dannede rammen for Vælgerforeningens folkemøde, hvor flere tusinde sønderjyder deltog. Og hvor H.P. Hanssen holdt sin store og berømte tale fra Folkehjems balkon.

Når det sønderjyske grænsespørgsmål spørgsmål blev rejst igen. Når der kom en folkeafstemning. Og når man stemte under ét i zone 1 – i området, vi i dag kender som Sønderjylland. Ja, så var H.P. Hanssen en afgørende faktor bag.

Han var de dansksindede nordslesvigeres uformelle leder. Medlem af den preussiske landdag fra 1896 til 1908. Tysk rigsdagsmedlem fra 1906 til 1919. I 1919 minister for sønderjyske anliggender i Zahle-regeringen, og endelig var han efterfølgende folketingsmedlem for Venstre fra 1924-26.

Lad os prøve at tage et hurtigt kig tilbage på det Slesvig, H.P. Hanssen levede i: Fra 1870´erne påbegyndte de tyske myndigheder en"fortyskning" af Slesvig. Foreninger, møder og bestemte sange blev forbudt, og det danske sprog blev fortrængt ud af skolerne og de offentlige forvaltninger.

I de første 6 år efter krigen i 1864 kunne sønderjyderne ”optere”. Det vil sige, at de kunne bevare deres danske statsborgerskab og alligevel blive boende i Slesvig, der nu var under preussisk herredømme. Men da de seks år var gået, havde de unge mænd kun udvandring som mulighed, hvis de ville undgå preussisk statsborgerskab og dermed tre års værnepligt, fra de var fyldt 17 år. Mange valgte at udvandre.

Men ikke H.P. Hanssen. Han anså det for at være sin pligt at blive i Nordslesvig for at arbejde for det, han mente, var de dansksindede nordslesvigeres ret - nemlig at blive forenet med de øvrige danske. I tiden mellem 1880 og 1892 blev de tre store nationale foreninger; Sprogforeningen, Vælgerforeningen og Skoleforeningen stiftet. Og forsamlingshuse blev bygget – herunder ”Folkehjem”.

Hanssen, der boede i Aabenraa sammen med sin Helene, lå selv i konstante retssager med den tyske presse og de preussiske myndigheder. Han var en dygtig politiker og var desuden avisredaktør for avisen ”Hejmdal” her i Aabenraa, som var et perfekt talerør for ham i det politiske virke. Flere gange blev han idømt fængselsstraffe.

Men H.P. Hanssen søgte nu generelt en mere pragmatisk politisk linje end den 'protestpolitik', der blev indledt i slutningen af 1860'erne. Og han arbejdede støt på en grænsedragning, der var i overensstemmelse med sprog- og sindelagsgrænsen.

Han forstod også tidligt nødvendigheden af, at etablere forbindelse mellem Nordslesvig og de nye højskoleprægede, demokratiske strømninger i Danmark.

H.P. Hanssen så med andre ord værdien i at etablere en kommunikationsplatform. At etablere et netværk af mennesker i både Nordslesvig og Danmark. At etablere bred folkelig opbakning via talløse møder rundt omkring – herunder i private sønderjyske hjem, hvor man holdt de berømte sønderjyske kaffeborde. Og han hjalp via sit kendskab til den tyske foreningsret rigtig mange foreninger på vej. Og så var han aktiv i tysk politik, hvor han utrætteligt talte sønderjydernes sag.

Det var ham, der ”kendte sin besøgstid”, da Tyskland var svækket, og ved at tabe 1. verdenskrig. Og det var derfor ham, der talte i den tyske Rigsdag allerede før

verdenskrigen var slut – hvor han med henvisning til folkenes selvbestemmelsesret argumenterede for, at Nordslesvig skulle genforenes med Danmark, og hvorfor grænsen mellem Danmark og Tyskland skulle trækkes der, hvor den ligger i dag.

Tankegangen var pragmatisk og såre simpel midt i alle de diplomatiske forviklinger: Der hvor der var flest dansksindede, skulle landet være dansk– og der hvor der var flest tysksindede, skulle landet være tysk.

Og for første gang var det derfor ”landet, der fulgte folket, og ikke folket, der fulgte landet”, som statsminister Mette Frederiksen udtrykte det i sin nytårstale.

Resten var et spørgsmål om timing, tidens strømninger – og uden tvivl: godt politisk håndværk.

Hvis jeg skal foretage det tankeeksperiment, at vi i dag skulle forberede en tilsvarende proces, så ville vi sandsynligvis etablere en større organisation, hvor der foruden et organ for den politiske ledelse – med repræsentanter for begge lande, både ville være eksperter i diplomati, statsret, valg, foreningsret, kommunikation, organisation, økonomi og sandsynligvis endnu flere ting, jeg ikke har tænkt på. Men H.P. Hanssen trak et kæmpe læs på egen hånd.

Afstemningen om det nationale tilhørsforhold i Slesvig for nu 100 år siden viser styrken ved demokrati.

Med H.P. Hanssen i spidsen, blev ”Aabenraaresolution” udarbejdet - faktisk lige her på Folkehjem. Den krævede en folkeafstemning for Nordslesvig som helhed nord for en linje, der stort set svarer til den nuværende dansk-tyske grænse – den såkaldte zone 1.

Som et løfte til de dansksindede i Flensborg, blev der tilføjet en sætning om en eventuel afstemning i 'de tilstødende distrikter', hvorved resolutionen blev så godt som enstemmigt vedtaget.

Gennem en mange århundrede lang historie havde Slesvig en tilknytning til det danske kongedømme, mens mange – særligt de sydlige dele af hertugdømmet i stigende grad følte sig tyske. Slesvig var centrum for stærke holdninger, opstande og krige – og til sidst den for Danmark ødelæggende krig i 1864 efterfulgt af 56

års tysk styre. Men i 1920 fik folket lov at bruge demokratiets våben: deres stemmeret, fremfor krudt og kugler.

Det var ikke helt deres egen ide – det, at spørge folket ved en afstemning, hvad de selv mente. Og lade flertallet bestemme. Den amerikanske præsident Wilson formulerede det. Det lå i tidsånden. Og det var aktuelt mange steder i verden efter 1. verdenskrig. Men folkenes ret til selvbestemmelse blev kun i begrænset omfang efterlevet rundt om i verden, da det kom til stykket. Et af de få steder, hvor princippet blev efterlevet var i spørgsmålet om Slesvigs deling, selvom det som bekendt heller ikke gik helt uden sværdslag. Men nu har grænsen, som folket trak, været holdbar i hundrede år. Når vi taler om, at grænsedragningen i Slesvig, Genforeningen, mindretallenes fredlige sameksistens med flertallet kan fungere som rollemodel for resten af verden – så kan jeg ikke lade være med at spekulere på, hvordan verden mon havde set ud, hvis man i de år såvel som efterfølgende år langt flere steder rundt omkring i verden havde holdt fast i princippet om folkenes selvbestemmelsesret.

I 100 år har grænsen nu ligget fast, og efterhånden som tiden er gået, har grænsedragningen skabt grundlag for både et stærkt samarbejde og naboskab henover grænsen, men også en respekt for og accept af mindretallene på begge sider af grænsen. Med Mette Frederiksens ord: ”Flertallet respekterer mindretallet, og mindretallet respekterer flertallet.”

Allerede i 1920 blev der gennemført love, der gav det tyske mindretal lov til at bruge tysk sprog på en række områder, og i løbet af 20’erne fik de dansksindede i Sydslesvig tilsvarende rettigheder. Og endelig – i 1955 – kom København-Bonn erklæringerne til som et afgørende fundament under den videre udvikling fra konflikt til fredelig sameksistens.

Pointen her er, at demokrati ikke KUN er afstemninger og flertallets vilje. Demokrati er også samtale og respekt for mindretallets standpunkter. Selv i et så følsomt spørgsmål som nationalt tilhørsforhold. Og netop det med følelserne tror jeg, er en væsentlig ting. Følelser er irrationelle, og derfor ikke altid forklarlige – og de gør, at vi skal omgås hinanden med endnu mere nænsomhed og hensynsfuldhed i spørgsmål, der er følelsesladede.

I dag er spørgsmålet om dansk og tysk på mange måder mindre følelsesladet end det har været i flere århundreder, omend det bestemt ikke er blottet for følelser.

Heldigvis! Men det dansk-tyske grænseland har haft 100 år til at finde sin identitet, og det kan man mærke. For mange i mindretallene er det tydeligt, at der både er en kærlighed til det, af de to lande, som de bor i og har hjemme i – og en tilsvarende kærlighed til det sprog, den kultur, det land, der definerer deres tilhørsforhold til et mindretal. De to ting udelukker ikke hinanden. I vores grænseland er det næsten en ny identitet – hvor man ikke bare er fra det tyske mindretal i Danmark eller det danske mindretal i Tyskland, men hvor man netop er borger i det dansk-tyske grænseland.

Johanne Juul Olsen, der holdt tale til dronningen ved regentbesøget i Flensborg sagde det så smukt. Johanne tilhører det danske mindretal i Sydslesvig, og reflekterede over sit tilhørsforhold ved at tænke på Tyskland som sit hjemland, men Danmark som sit "hjerteland". Hendes Majestæt Dronningen har efterfølgende sagt om Johannes tale: "Det var en fantastisk tale, som jeg blev virkelig berørt af. Tænkt, at det kunne siges på så fin en måde, hvordan det er at tilhøre to kulturer. Det var stærkt."

Jeg tror, at Johanne på den måde har beriget den danske ordbog med et nyt ord, der allerede bliver brugt flittigt. Og det viser bare, hvor vigtig sproget er.

Og lige præcis sproget er helt grundlæggende for vores kultur. Når man ikke er en del af et mindretal, men bor og lever et sted, hvor det officielle sprog i skolerne, på arbejdspladserne, i medierne osv. også er det sprog, man har lært fra barnsben, så tænker man måske ikke så meget over, hvor stor en betydning, det kan have.

Og dog: her i Sønderjylland – i grænselandet – ligger det dybt i os. For vi skal trods alt ikke mange generationer tilbage, før vores forfædre måtte kæmpe for at få lov til at have deres eget sprog og deres egen kultur. Det er værd at skænke en tanke her i forbindelse med fejringen af genforeningsjubilæet.

Samtidig kan vi vel også godt tillade os at sige, at sproget på sin vis stadig spiller en ganske særlig rolle her i vores grænseland. På den ene side er sproget en af barriererne i det daglige samarbejde og den daglige interaktion på tværs af grænsen. Det er bare sværere med relationerne og samarbejdet, når modersmålet er forskelligt; For hvis vi nu skal være ærlige, så er sproget til tider ikke kun er at sammenligne med "en ung blond pige", men også en besværlig drillenisse.

De færreste sønderjyske unge føler f.eks. sig uden videre klædt på til at tage turen syd for grænsen og supplere deres danske uddannelse med en tysk uddannelse i et tilsvarende fag, som man ellers kan gøre i Interreg-projektet "STARFORCE". Dertil er sprogbarrieren for stor – på trods af de muligheder en dobbelt anerkendt uddannelse og adgang til et langt større arbejdsmarked ville give. Omvendt har vi her i det sønderjyske det tyske sprog tættere på, end i resten af landet, og det mærker vi trods alt også.

Da jeg voksede op som teenager i sidste halvdel af 1990'erne i Løgumkloster oplevede jeg på egen hånd den dobbelthed – at det tyske sprog på den ene side var tæt på, på den anden side stadig en barriere. Det var ikke noget problem at vise vildfarne tyske turister vej med et par velvalgte tyske gloser på den tankstation, hvor jeg tjente lidt penge ved siden af gymnasiet. Og hvor jeg var vant til "Krümmel Monster" i SesamStrasse så kendte Jakob, min daværende kæreste og nuværende mand,"Cookie Monster" fra Sesame Street. Vi havde begge set E.T. – og jeg kendte til Jakobs store forargelse og morskab den legendariske scene, hvor E.T. vil ringe hjem som "E.T. telephonieren nach Hause", mens Jakob nu mente, at det måtte være "E.T. phone home". I både folkeskolen og gymnasiet ventede vi i spænding på, hvem der mon var vores censor: var det en ikke-sønderjyde var lykken gjort, for så havde vi langt bedre muligheder for at imponere med vores tysk-kundskaber. Og alligevel – ja, så havde jeg hverken appetit på at spille på det tyske håndboldhold i TSV, da vi ikke kunne stille hold i den danske klub, eller modet til at tage med VU til et arrangement med Junge Spitzen i mine første år i ungdomspolitik.

Jeg fik nemlig først tysk i 7. klasse. Alt, alt for sent – især når man tager den sønderjyske historie og vores særlige grænseland i betragtning. Og derfor glæder jeg mig usigeligt over, at man i de grænsenære sønderjyske kommuner, som bl.a. Aabenraa, hvor vi er i dag, lærer de alleryngste skolebørn i 0. eller 1. klasse tysk. Jeg tror og håber, at det bliver et væsentligt bidrag til at overkomme endnu flere barrierer i grænselandet i fremtiden og til at åbne endnu flere døre for de kommende generationer af sønderjyske unge.

Men det er heldigvis ikke kun vores sprog – om det er dansk eller tysk, og om vi kan forstå hinandens sprog og tale hinandens sprog – der kan give grundlag for samarbejde på tværs og for at forstå hinanden. Jeg kan godt lide at tænke på FN's verdensmål for bæredygtig udvikling som et andet eksempel på noget, der også giver os et fælles sprog.

De udfordringer, vi har på vores klode i dag, er nemlig i en størrelsesorden som gør, at vi er nødt til at tale og arbejde sammen globalt. På kryds og tværs af grænser, kulturer, styreformer, religioner og sprog.

Alle lande har derfor forpligtet sig til - frem mod 2030, at arbejde for de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling, som verdens stats- og regeringsledere vedtog på FN-topmødet i New York i 2015. Det betyder, at det har vores tyske samarbejdspartnere på den anden side af grænsen også – og det er også med til, at give os et fælles "sprog" i voressamarbejder på en helt ny måde.

I Region Syddanmark har vi med vores nye udviklingsstrategi besluttet, at arbejde med de 11 verdensmål, der især er relevante for regionens områder.

En af vores tværgående indsatser i udviklingsstrategien er det dansk-tyske og samarbejde, hvor vi nu udover det dansk-tyske sprog også kan bruge verdensmålene som fælles sprog.

Selvfølgelig er Genforeningen sønderjysk, og der er noget særligt ved, at sønderjyderne stemte sig hjem til Danmark. Men Genforeningen er også et stykke Danmarkshistorie, som er væsentlig for hele Danmark.

Omvendt er der nok ikke så meget at sige til, at resten af Danmark nogen gange har haft svært ved at sætte sig ind i hvad det egentlig var, der var på spil i Sønderjylland.

Jeg smilede i hvert fald lidt, da jeg læste i prologen til den flotte programbog for året. Bogen er blevet til i samarbejde med – og med støtte fra – en række aktører. Og der kan man læse den berømte anekdote om, hvordan den engelske premierminister lord Palmerston omkring 1864 fremlagde sagen overfor Dronning Victoria. Han sagde: "Der er kun 3 mennesker, der forstår det slesvig-holstenske problem. Den første er Prins Albert, men han er død, den anden er en tysk professor, men han er blevet sindssyg af det, og den tredje er mig – og jeg har glemt alt om det."

I bogen – som man også kan finde på hjemmesiden for Genforeningen – findes der en fint beskrevet tidslinje – sådan en, som lord Palmerston kunne have haft god brug for under sin mildt sagt mangelfulde fremlæggelse for dronningen.

Jeg har selv haft fornøjelsen af at sidde med i Det Sønderjyske Præsidium, som takket være en lang række aktører i hele Danmark kan præsentere et fantastisk flot program for fejringen. Et program som netop også viser, at det ikke bare er en sønderjysk begivenhed, men en begivenhed for hele landet. I Det Kgl. Teater lagde vi derfor ud med en flot gallaforestilling, på Djursland er der til maj sønderjysk kaffebord i 10 landsbyer og på Mors er der genforeningsfest i juni måned – blot for at nævne nogle få af de ting, der foregår udenfor det sønderjyske.

Hele den sangskat, som er så særlig for Danmark fylder også i fejringen. Sangen har gennem århundreder været en del af os – den har givet trøst, skabt glæde, fællesskab og sammenhold. Og "de forbudte sange", altså de sange, der blev censureret ud af Den Blå Sangbog i årene mellem 1864 og 1920 – fik bare endnu større betydning, da de blev forbudt.

Historierne om grænser, sorg og længsel fortælles og synges af skuespilleren Bodil Jørgensen, og kan gennem året opleves på musiksteder i hele landet.

Også for børnene er der underholdning og læring at hente, når Sigurd Barrett med mere end 100 koncerter – hovedsageligt udenfor de store byer– med sang og musik fortæller om Genforeningen.

Og så vil jeg også gerne sige dig, Hans Schulz Hansen, en stor tak. Både fordi, du i dag har givet os et historisk overblik, men også for den fine bog om Genforeningen, som du har skrevet her til jubilæumsåret.

Fejringen af genforeningsjubilæet er en stor begivenhed for Region Syddanmark og for hele landet. Den vil være med til at eksponere den dansk-tyske region langt ud over regionen.

Derfor har Regionsrådet valgt at støtte med i alt 5,85 mio. kr. fra regionens kulturpulje til aktiviteter, der fejrer genforeningen. I valget af projekter, der har modtaget støtte, har regionsrådet lagt vægt på en værdig og festlig fejring af jubilæet med en bred folkelig deltagelse og synlighed i hele regionen.

Region Syddanmark har på den måde blandt andet været med til at støttede tre fyrtårnsprojekter; "Folkefesten den 11. juli 2020 på Dybbøl Skanser",

Folkemøde i Ribe og ”Sangen genforener” på Skamlingsbanken.

”Folkefesten på Dybbøl Skanser” bliver kulminationen og det centraleomdrejningspunkt for de officielle nationale mærkedage 10.-12. juli 2020, og der vil være deltagelse fra kongehuset, regeringen, regionen og kommunerne, mindretallene og officielle repræsentanter fra andre lande.

Genforeningen har i høj grad været med til at forme det Danmark, vi kender i dag. Derfor er jeg glad for, at de tre arrangementer på hver sin måde også bygger bro til nutiden. På den måde får vi en både folkelig, højtidelig, festlig, markant og nutidig fejring og profilering af det sydlige Danmark.

Men igen vil jeg gerne gøre opmærksom på programbogen og Genforeningens hjemmeside, hvor man kan finde utallige spændende arrangementer.

Den mangfoldighed, der er i de mange aktiviteter og begivenheder i løbet af genforeningsåret, synes jeg sender et godt signal om det Syddanmark, vi lever i, i dag. Og de mange mindre projekter både supplerer og bakker godt op om de større fyrtårnsprojekter.

Med Genforeningen fejrer vi, at det er 100 år siden, vi satte punktum. Punktum i diskussionen om, hvorvidt man kunne dele Slesvig. Punktum efter 56 års tysk styre. Punktum efter de slesvigske krige og nederlaget i 1864. Men et punktum er ikke kun slutningen på noget. Det markerer også, at noget nyt starter.

Afstemningerne i 1920 blev nemlig en solid trædesten mod den fredelige sameksistens, vi kender i dag. Men det er ikke kommet af sig selv. Og det har ikke været ren idyl. Alene de slesvigske krige og årene mellem 1864 og 1920 betød, at sønderjyderne kom tilbage til Danmark med en bagage, som man ikke uden videre kunne smide over bord. Der var”fortyskningen” og undertrykkelsen af dansk sprog og kultur. Der var 1.verdenskrig, hvor i alt 26.000 dansksindede måtte kæmpe under tysk flag, og hvor mere end 5.000 døde og endnu flere fik frygtelige skader. Men som om det ikke var nok, så gik der kun lidt mere end et årti efter Genforeningen, før mere blev føjet til bagagen og den blev endnu tungere– denne gang med Hitlers indtog i Tyskland og den påvirkning det havde på strømningerne i det sønderjyske og derefter den senere besættelse af Danmark under 2. Verdenskrig. Tidligere tiders modsætninger og stridigheder blev fornyet og forstærket. Det betød, at processen med at”lade

tiden læge alle sår" måtte starte på ny med friske og endnu dybere sår et kvart århundrede efter Genforeningen.

Med tiden er modsætningsforholdet blevet mindre, sameksistensen tydeligere og perspektiverne i samarbejdet på tværs af grænsen klarere. Men det har taget tid. Og det minder jeg nogle gange mig selv om, når jeg ser, hvordan konflikter mellem folk andre steder i verden på samme måde tager lang tid at bearbejde. I år er det f.eks. også et kvart århundrede siden, at der blev sluttet fred i borgerkrigen i Ex-Jugoslavien. Landene kæmper stadig i høj grad med de spor, som borgerkrigen trak. For os, der lever årene, kan 25 år virke som lang tid. For mig er det tiden, fra jeg selv gik i 6. klasse sammen med bosniske flygtninge frem til i dag. Men i et historisk perspektiv er det ingenting, hverken en halv eller en hel generation. Og set i det perspektiv er det forståeligt, at historien stadig virker ny og frisk – og sårene svære at læge.

Selvom det dansk-tyske grænseland på mange måder er et forbillede for andre – f.eks. i forhold til mindretalsrettigheder – så har det også i vores grænseland krævet langt mere end de første 25 år at komme videre med det dansk-tyske samarbejde. I min rolle som politisk leder i Region Syddanmark, og dermed også som en af dem, der arbejder med det dansk- tyske samarbejde, så plejer jeg at sige, at der er sket mere med samarbejdet de sidste 20 år, end der gjorde de første 80 år.

Jeg voksede op i en by, hvor der var dansk skole og tysk skole. Dansk børnehave og tysk børnehave. 20 kilometer fra grænsen. Alligevel fik vi først tysk i 7. klasse, som jeg nævnte tidligere. Og alligevel kan jeg ikke huske, at jeg i min tid i den danske folkeskole så meget som én eneste gang har været på besøg på den tyske skole, eller mine søskende var på besøg i den tyske børnehave på den anden side af vejen. Som jeg nævnte, skulle vi bestemt heller ikke spille på det tyske håndboldhold – både på grund af sproget og fordi, de jo var tyske. Børnene fra det tyske mindretal, som boede længere henne af vejen – dem legede vi ikke med. De var jo tyske. Vi var ikke fjendtlige overfor hinanden. Men der var et klart dem og os.

På den politiske banehalvdel skete der i slutningen af 1990'erne samtidig det, at tiden var kommet til et mere forpligtende samarbejde hen over grænsen – danske og tyske politikere satte gang i dannelsen af "RegionSønderjylland-Schleswig". Planerne demonstrerede imidlertid, at selvom der nu var lagt

yderligere 2 kvarte århundreder på tidslinjen siden afslutningen af 2. verdenskrig, så var vi måske alligevel ikke kommet så langt alligevel. I hvert fald førte planerne om en grænseoverskridende region til tydelig og til tider hård modstand på dansk side. Der blev holdt moddemonstrationer og skrevet hadske læserbreve, og der blev dannet en Sønderjysk Borgerliste, som opnåede valg til amtsrådet med mere end 5 % af stemmerne måneden før, at Region Sønderjylland-Schleswig blev en realitet.

Men måske var det i virkeligheden det første bevis på og det første skridt mod at sikre, at der netop er sket mere de sidste 20 år, end der gjorde de første 80 år. I stigende grad er styrken ved at to såkaldte "udkantsområder"i hver deres land slår kræfterne sammen blevet italesat. For på trods af forskellige nationale tilhørsforhold, så har vi en masse til fælles. Flere og flere samarbejder er spiret frem i en række forskellige samarbejdskonstruktioner. Interreg-samarbejdet har skabt nye relationer, og der arbejdes med pendling, erhvervsliv, kultur – og meget andet.

Som regionsrådsformand oplever jeg ikke at få skæld ud for at opsøge samarbejdet på tværs af grænsen, som mine forgængere gjorde, da Region Sønderjylland-Schleswig blev dannet. Tværtimod – i dag får man nok nærmere skæld ud, hvis man ikke husker alle relevante aspekter af det grænseoverskridende samarbejde ved enhver lejlighed, og hvis man ikke i tilstrækkelig grad tænker det grænseoverskridende samarbejde ind i dagligdagen. Set i lyset af historien, så er jeg ikke tvivl om, at det sådan set er et godt tegn. Og så må jeg jo bare bestræbe mig på at undgå skæld ud på den konto ved at arbejde ihærdigt for et stærkt, grænseoverskridende samarbejde.

Og så er det vigtigt at huske, at det grænseoverskridende samarbejde jo ikke kun handler om, hvad der sker lige omkring grænsen. Tyskland er Danmarks ven, en stærk allieret og vores største handelspartner, så relationerne til Tyskland spiller en meget stor rolle for hele Danmark.

I en leder den 19. januar i år har chefredaktør Peter Orry givet et ret rammende billede;

"Hvis man bor i Tønder eller Kruså, smutter man til Tyskland, handler dagligvarer til lav moms og triller hjem igen uden at tænke over det, hvis der ikke lige er grænsekontrol den dag, og rigtig mange taler ubesværet naboernes sprog.

Redigerer man en avis i København, kan man – som Politiken i 2015 –lave en overskrift, der fortæller, at Femern-forbindelsen vil gøre Danmark landfast med Tyskland. Og driver man et universitet i Aalborg, må man nedlægge tyskstudiet, fordi, der mangler unge, der vil lære sproget."

Og desværre er antallet af erhvervsaktive danskere, der taler et anvendeligt tysk, i frit fald udenfor Sønderjylland. Her er en rolle for sønderjyder til fri afbenyttelse: Vi kan være dem, der er danske og som samtidig taler tysk til mere end husbehov. Vi kan aktivt udnytte, at vi kender vores naboer.

Min far er i øvrigt en af dem, der som i Peter Orrys eksempel, smutter til Tyskland og handler. Nærmere bestemt i Süderlügum. Og som så mange af os andre, der vænnede os til, at vi ikke længere behøvede have pas med i handskerummet hele tiden, da Danmark trådte ind i Schengen, ja så glemmer han stadig sit pas. Men skulle der så være grænsekontrol – så udnytter han skam også, at han kender sit grænseland: for så kører han bare over Rudbøl hjem.

Vores mindretal på begge sider af grænsen er en vigtig del af grænselandet. Som jeg nævnte tidligere, kan de være rollemodel for resten af verden.

Men det HAR været en lang proces.

I dag er det ikke til diskussion, at der er tysk i de små klasser. At Region Sønderjylland-Schleswig eksisterer som samarbejdsforum. At vi har en partnerskabsaftale med delstaten Slesvig-Holsten.

Når vi taler om en Genforening, er det ikke fordi vi ikke ved og anerkender, at grænsen i 1920 blev lagt et sted, hvor den ikke tidligere havde ligget. At Slesvig blev delt med mindretal på begge sider af grænsen. Alligevel kalder vi 2020 et festår, hvor det tyske mindretal i Danmark er inviteret med, og hvor vi alle glæder os over, at de trives i Danmark med tysk som modersmål. Ligesom vi glæder os over, at man kan være dansk i hjertet og samtidig velintegreret tyske statsborger syd for grænsen.

Vi har rigtig meget at være stolte af. Vi er kommet så langt, at modellen for fredelig sameksistens i det dansk-tyske grænseland er nomineret til at blive UNESCO immateriel kulturarv. At det dansk-tyske grænseland er et eksempel

på, hvordan det kan lykkes at opnå fredelig sameksistens mellem minoritet og majoritet på begge sider af grænsen på trods af en historie med krige og konflikter. Det er helt enestående, og kan tjene til positiv inspiration andre steder.

Vi har udviklet vores grænseoverskridende samarbejde betydeligt i de senere år. Det er blevet godt, og det skal vi glæde os over, men det kan blive endnu bedre.

Det lykkedes at få grundlagt Region Sønderjylland-Schleswig i 1997 af tyske og danske partnere med henblik på at fremme samarbejdet og udviklingen i regionen. I dag har vi masser af samarbejdsfora, og det er helt naturligt, at vi samarbejder hen over grænsen.

Vi har sammen med tyske partnere det grænseoverskridende udviklingsprogram, Interreg 5A Deutschland-Danmark, som dækker Syddanmark, Sjælland og størstedelen af delstaten Slesvig-Holsten.

Interreg 5A har fra 2014-2020, 670 mio. kr. til rådighed fra EU til at støtte grænseoverskridende projekter, som fremmer vækst og samarbejde hen over grænsen inden for bl.a. erhverv, beskæftigelse, uddannelse og kultur.

Og vi er i gang med at sætte rammerne for det kommende Interreg 6A- program frem til 2027.

I dag samarbejder vi regionalt gennem Region Syddanmarks partnerskabsaftale med delstaten Slesvig-Holsten.

Tilsvarende har Region Sjælland et fast forankret, strategisk samarbejde med delstaten, som bliver styrket i takt med den kommende faste forbindelse over Femern Bælt.

Vi er altså - både ved landegrænsen og hen over Femern Bælt – gået fra et spredt folkeligt samarbejde over kommunale og amtslige samarbejder til i dag at have et stærkt regionalt samarbejde med vores tyske partnere.

Når vi ser fremad, tror jeg, det grænseoverskridende samarbejde skal være endnu mere efterspørgselsdrevet, end tilfældet er i dag. Vi er nået forbi skåltalerne. Og vi er nået forbi diskussionen om, hvorvidt vi overhovedet skal have faste

samarbejdsfora. Nu er tiden nået til at vi bliver meget bedre til at spotte, hvad der kan gøre en forskel i dagligdagen – for borgere, virksomheder og andre aktører. For de unge – for de erhvervsaktive – for de ældre. Dén efterspørgsel skal være drivende for vores samarbejde hen over grænsen. Og vi skal vide meget mere om den. Borgerne skal både føle og mærke, at samarbejdet giver værdi for dem.

I sin tale til sønderjyderne her på Folkehjem i 1918, som foregik i skyggen af de voldsomme tab, sønderjyderne havde gennemlevet i første verdenskrig, kunne H.P. Hanssen tale om lyset forude; om de kommende forhandlinger om verdensfreden, hvor han havde bedt den danske regering om at tage spørgsmålet om folkeafstemning med.

Hanssen vidste godt, at det ville blive en meget stor opgave for grænseregionen, at komme videre – og mindede om de læreord, vi nok alle sammen kender: ”Hvad du vil, at andre ikke skal gøre imod dig, det skal du heller ikke gøre imod dem”.

Men jeg synes godt, at vi kan vende udtrykket lidt mere positivt og sige, at hvis der er noget, man gerne vil have mere af, så skal man vise det gode eksempel.

Jeg synes, vi er blevet gode til at vise det gode eksempel – så gode, at resten af verden bliver inspireret af os. Nu venter nye hundrede år på at blive taget i brug af os i grænselandet – og som jeg nævnte før, så tror jeg på, at vi skal blive ved med at forny og forbedre vores samarbejde. Så kan vi med sikkerhed inspirere endnu flere.

H.P. Hanssen sluttede i 1918 sin tale med at citere et vers af Bjørnstjerne Bjørnson, men jeg vil gerne takke af ved at citere det sidste vers fra Sigurd Barrets sang1, ”Man må trække en grænse”, som han opførte ved gallafesten i det Kgl. Teater den 10. januar:

Lad da stemmerne klinge, lad sproget få lyd, så det danner en akse fra nord og til syd. For vor frihed sker fyldest, når alle forstår: det er i vore hoveder, grænserne går.

Man må trække en grænse, men hvor skal den gå? Syd for Flensborg, ved Kiel eller ved Åbenrå? Uanset hvor den går, er der meget på spil, for i hjertet ved vi,

hvor vi hører til.

Kilde
Manuskript tilsendt fra taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
Festtale

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/stephanie-loses-tale-ved-afstemningsfesten-pa-folkehjem